

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 582/2021-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a zo sudcov Jany Laššákovej a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného Mgr. Petrom Hudecom, advokátom, Bosákova 7, Bratislava, proti uzneseniam Špecializovaného trestného súdu č. k. 1 T 11/2021 z 23. júla 2021 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Tost 42/2021 zo 4. augusta 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 13. októbra 2021 domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Ďalej v ústavnej sťažnosti ústavnému súdu navrhuje, aby označené rozhodnutia všeobecných súdov zrušil a prikázal im prepustiť sťažovateľa na slobodu.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené väzobné trestné stíhanie pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a iné trestné činy, kde bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku uznesením Špecializovaného trestného súdu z 24. januára 2020 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zo 4. februára 2020.

3. Špecializovaný trestný súd uznesením č. k. 1 T 11/2021 z 23. júla 2021 (ďalej len „prvostupňové uznesenie“) v zmysle § 238 ods. 4 Trestného poriadku s poukazom na § 79 ods. 2 Trestného poriadku rozhodol o ponechaní sťažovateľa vo väzbe, konštatujúc existenciu dôvodu tzv. útekovvej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby a súčasne s odkazom na § 80 ods. 1 písm. c) a ods. 2 Trestného poriadku nenahradil väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka. O sťažnosti podanej proti prvostupňovému uzneseniu rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 3 Tost 42/2021 zo 4. augusta 2021 (ďalej len „druhostupňové uznesenie“), ktorým túto ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že v jeho trestnej veci podal prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) po ukončení vyšetrovania 6. júla 2021 na sťažovateľa a ostatných spoluobvinených obžalobu (ďalej len „prvá obžaloba“), avšak 8. júla 2021 ju vzal späť, kde Špecializovaný trestný súd vzal späťvzatie na vedomie uznesením z 8. júla 2021. Následne prokurátor podal obžalobu opätovne 12. júla 2021 (ďalej len „druhá obžaloba“).

5. Sťažovateľ dôvodí, že v období od 6. júla 2021 do 8. júla 2021, teda v štádiu súdneho konania po podaní prvej obžaloby, nerozhodol Špecializovaný trestný súd o väzbe sťažovateľa podľa § 238 ods. 4 Trestného poriadku. Uvádza, že túto skutočnosť namietal v žiadosti o prepustenie z väzby zo 16. júla 2021 s poukazom na § 238 ods. 4 a § 239 ods. 1 Trestného poriadku a tiež na neverejnom zasadnutí Špecializovaného trestného súdu 23. júla 2021, ktoré sa konalo po podaní druhej obžaloby prokurátora a na ktorom tento prijal prvostupňové uznesenie o ponechaní sťažovateľa vo väzbe a o zamietnutí jeho žiadosti o prepustenie na slobodu. Podľa vyjadrenia sťažovateľa najvyšší súd, ktorý rozhodoval o sťažnosti podanej proti prvostupňovému uzneseniu Špecializovaného trestného súdu, vo svojom rozhodnutí konštatoval, že väzba sťažovateľa bola zákonná aj v čase od 6. júla 2021 do 8. júla 2021 a že na tejto skutočnosti nič nemení ani fakt, že konajúci súd po podaní prvej obžaloby nerozhodol v uvedenom časovom období o sťažovateľovej väzbe podľa § 238 ods. 4 Trestného poriadku.

6. Sťažovateľ namieta, že v jeho prípade v rozpore s § 238 ods. 4 Trestného poriadku absentovalo rozhodnutie súdu o väzbe v štádiu súdneho konania po podaní prvej obžaloby, ktoré podľa jeho mienky malo byť vydané, pretože je podľa jeho názoru nutné, aby súd po podaní obžaloby rozhodol o väzbe, a to aj v prípade, keď prokurátor vezme obžalobu späť.

7. Sťažovateľ v označenom postupe konajúcich súdov, ktoré v uvedených rozhodnutiach prezentované námietky sťažovateľa nezohľadnili, vidí porušenie svojich označených práv.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie o porušení jeho práv v rámci rozhodovania o jeho väzbe (rozhodovanie o ponechaní vo väzbe po podaní obžaloby a rozhodovanie o žiadosti o prepustenie z väzby), kde toto svoje tvrdenie podporuje právnym názorom, že príslušný súd bol povinný pokryť svojím rozhodnutím o väzbe sťažovateľa podľa § 238 ods. 4 Trestného poriadku aj medziobdobie od podania prvej obžaloby až po jej späťvzatie, teda úsek súdneho konania od 6. júla 2021 do 8. júla 2021, čo sa nestalo.

9. Pokiaľ ide o namietané porušenie označených práv sťažovateľa prvostupňovým uznesením Špecializovaného trestného súdu, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej je právomoc ústavného súdu vo vzťahu ku konkrétnemu namietanému rozhodnutiu alebo postupu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 107/2019). Vychádzajúc z tejto judikatúry vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa prvostupňového uznesenia Špecializovaného trestného súdu, ústavný súd konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Sťažovateľ disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení súdu v prvostupňovom rozhodovaní o väzbe prostredníctvom podanej sťažnosti, ktorú aj využil, pričom ochranu všetkým jeho označeným právam bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť najvyšší súd, ktorému patrilo rozhodovanie o podanej sťažnosti. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené proti označenému rozhodnutiu Špecializovaného trestného súdu, preto ústavný súd rozhodol o odmietnutí tejto časti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

10. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu právo na osobnú slobodu je garantované čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a je v ňom obsiahnuté aj právo obvineného na urýchlenú súdnu kontrolu zákonnosti jeho väzby, s čím je spojená povinnosť nariadenia prepustenia obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Obsah označeného ustanovenia ústavy korešponduje právam vyplývajúcim z čl. 5 dohovoru (obdobne napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, III. ÚS 424/08, III. ÚS 581/2015, III. ÚS 183/2018). Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky (okrem iného) na kvalitu preskúmania. Väzobné konanie týkajúce sa rozhodovania o osobnej slobode obvinenej osoby musí spĺňať niektoré fundamentálne požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré sú prenesené do špeciálnych ustanovení čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a čl. 5 dohovoru aplikovateľných na konania týkajúce sa väzby. Jednou z nich je aj právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka

konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (pozri napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 581/2015, II. ÚS 113/2020).

11. Pri posúdení väzobnej trestnej veci sťažovateľa sa ústavný súd zameril na zodpovedanie otázky, či sa najvyšší súd s relevantnými okolnosťami veci sťažovateľa, resp. s tými okolnosťami, na ktoré poukazoval sťažovateľ v podanej žiadosti o prepustenie, resp. v sťažnosti podanej proti prvostupňovému uzneseniu, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne, či je tak odôvodnenie jeho rozhodnutia v spojení s dôvodmi prvostupňového uznesenia Špecializovaného trestného súdu ústavnoprávne akceptovateľné a či konajúcim súdom zvolená a prezentovaná interpretácia aplikovanej právnej úpravy neodporuje jej účelu a zmyslu. Inými slovami, či je väzba v prípade sťažovateľa zdôvodnená ústavne udržateľným spôsobom. Z uvedených dôvodov sa ústavný súd oboznámil tak s aplikovanými ustanoveniami Trestného poriadku, ako aj s odôvodnením druhostupňového uznesenia najvyššieho súdu.

12. Podľa § 238 ods. 4 Trestného poriadku, ak je po podaní obžaloby obvinený vo väzbe, rozhodne súd o väzbe prednostne a urýchlene, a ak to okolnosti prípadu umožňujú, tak súčasne s rozhodnutím podľa § 239 ods. 1, § 241, § 244 alebo § 331 ods. 1, najneskôr však tak, aby postupom podľa § 76 ods. 10 došlo k rozhodnutiu o väzbe alebo postupom podľa § 76 ods. 3 alebo 4 došlo k právoplatnému rozhodnutiu o väzbe do uplynutia lehoty, ktorá by bola základnou alebo predĺženou lehotou väzby v prípravnom konaní.

Podľa § 76 ods. 2 Trestného poriadku ak nie je v odseku 8 ustanovené inak, základná lehota väzby v prípravnom konaní je sedem mesiacov. Prokurátor je povinný prepustiť obvineného na slobodu najneskôr v posledný deň tejto lehoty, ak nepodá najmenej dvadsať pracovných dní pred jej uplynutím obžalobu, návrh na schválenie dohody o vine a treste alebo sudcovi pre prípravné konanie návrh na predĺženie tejto lehoty; to neplatí, ak sa lehota väzby posudzuje podľa odseku 8.

Podľa § 76 ods. 6 Trestného poriadku celková lehota väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť

- a) dvanásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin,
- b) tridsaťšesť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin,
- c) štyridsaťosem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin.

Podľa § 76 ods. 7 Trestného poriadku z lehoty uvedenej v odseku 6 pripadá na prípravné konanie najviac

- a) sedem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin,
- b) devätnásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin,
- c) dvadsaťpäť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin. Ustanovenie § 78 Trestného poriadku tým nie je dotknuté.

13. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na relevantné ustanovenia Trestného poriadku a potrebu ich logického a systematického výkladu, ktorý podľa neho vylučuje opodstatnenosť tvrdení sťažovateľa. Najvyšší súd interpretoval, že Trestný poriadok presne definuje procesné situácie, pri ktorých je povinnosťou či už sudcu pre prípravné konanie alebo konajúceho súdu preskúmať zákonnosť väzby obvineného. Následne sa zameril na inkriminované ustanovenie § 238 ods. 4 Trestného poriadku a uviedol, že toto upravuje procesný režim vrátane stanovenia podmienok a lehôt, v medziach ktorého je konajúci súd po podaní obžaloby, prípadne návrhu na schválenie dohody o vine a treste povinný rozhodnúť o ďalšej väzbe obžalovaného. Vysvetlil, že v tomto prípade je základnou požiadavkou pre to, aby mohol byť obvinený ponechaný po podaní obžaloby vo väzbe, včasnosť podania obžaloby (príp. návrhu na schválenie dohody o vine a treste) z pohľadu § 76 ods. 2 a 3, to znamená jej podanie najmenej dvadsať pracovných dní pred uplynutím buď základnej lehoty väzby v prípravnom konaní alebo už predĺženej lehoty väzby v prípravnom konaní, pri rešpektovaní celkovej lehoty väzby, ako aj lehoty pripadajúcej na prípravné konanie v zmysle § 76 ods. 6 a 7 Trestného poriadku. Najvyšší súd ďalej dôvodil, že po splnení tejto základnej formálnej požiadavky je časový rámec, v ktorom je po podaní obžaloby (príp. návrhu na schválenie dohody o vine a treste) súd konajúci o nej povinný rozhodnúť o dôvodnosti ďalšieho trvania väzby obvineného, vymedzený buď základnou sedemmesačnou lehotou väzby alebo predĺženou lehotou väzby v prípravnom konaní. Najvyšší súd na základe uvedeného zdôraznil, že zákonnosť obmedzenia osobnej slobody obvineného väzbou je v úseku po podaní obžaloby až do rozhodnutia súdu podľa § 238 ods. 4 Trestného poriadku pokrytá súdnym rozhodnutím z prípravného konania, najneskôr však do uplynutia základnej alebo predĺženej lehoty väzby v prípravnom konaní. Poukazujúc na citovanú interpretáciu ustanovení Trestného poriadku regulujúcich režim väzobného rozhodovania, najvyšší súd konkretizoval situáciu sťažovateľa, u ktorého bola väzba opakovane predlžovaná, naposledy v rámci prípravného konania uznesením Špecializovaného trestného súdu z 31. mája 2021 v spojení s uznesením najvyššieho súdu zo 14. júna 2021, keď mu bola lehota väzby predĺžená, a to do 22. augusta 2021. Po podaní prvej obžaloby na sťažovateľa tak zákonnosť väzby sťažovateľa pokrývalo väzobné rozhodnutie Špecializovaného trestného súdu z 31. mája 2021, teda aj úsek od podania prvej obžaloby do jej späťvzatia, keďže konajúci súd bol povinný rozhodnúť postupom podľa § 238 ods. 4 Trestného poriadku najneskôr do uplynutia lehoty vymedzenej uvedeným posledným rozhodnutím o predĺžení väzby, teda do 22. augusta 2021.

14. Po oboznámení sa s obsahom druhostupňového uznesenia najvyššieho súdu je ústavný súd toho názoru, že argumentácia najvyššieho súdu, prostredníctvom ktorej najvyšší súd sťažovateľovi vysvetlil, že jeho väzba vo vymedzenom úseku súdneho konania, teda od podania prvej obžaloby do jej späťvzatia, mala riadny zákonný podklad, je jednak úplne vyčerpávajúca a súčasne plne konvenuje obsahu dotknutého ustanovenia Trestného poriadku. Ustanovenie § 238 ods. 4 Trestného poriadku totiž celkom jasne a nespochybniteľne stanovuje, že po podaní obžaloby je konajúci súd časovo limitovaný k vykonaniu svojej povinnosti (rozhodnúť o ponechaní/neponechaní obvineného vo väzbe) lehotou väzby určenou posledným väzobným rozhodnutím z prípravného konania (ktorá má buď charakter základnej lehoty alebo predĺženej lehoty v prípravnom konaní). Toto ustanovenie je jednoznačné, nestanovuje žiadne výnimky, a preto platí aj v skutkových okolnostiach prípadu

sťažovateľa. Inými slovami, po podaní obžaloby na sťažovateľa 6. júla 2021 bola zákonnosť jeho väzby v štádiu súdneho konania, a teda aj v úseku od 6. júla do 8. júla 2021, pokrytá uznesením Špecializovaného trestného súdu z 31. mája 2021, pričom toto rozhodnutie mohlo pokrývať zákonnosť jeho väzby až do rozhodnutia súdu podľa § 238 ods. 4 Trestného poriadku, ktorý bol povinný vydať ho najneskôr do 22. augusta 2021.

15. Druhostupňové uznesenie najvyššieho súdu sa vzhľadom na predchádzajúce závery ústavnému súdu nejavia ako svojvoľné, porušujúce namietané práva sťažovateľa. Ústavný súd je toho názoru, že najvyšší súd uviedol vo svojom rozhodnutí dostatočne konkrétne a náležité argumenty podporujúce zákonnosť postupu pri rozhodovaní o väzbe sťažovateľa, pričom výklad, ktorý v súvislosti s aplikáciou príslušnej právnej úpravy v dotknutom rozhodnutí prezentoval, nijako neodporuje zmyslu a účelu príslušných ustanovení Trestného poriadku upravujúcich postup pri rozhodovaní o väzbe.

16. Vychádzajúc z prezentovaných záverov, ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti týkajúcej sa druhostupňového uznesenia najvyššieho súdu ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

17. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. decembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu